

GEDENKTEKENS VOOR CHARLES EN OSWALD DE KERCHOVE DE DENTERGHEM (1896 - 1923)

VOOR U VERZAMELD UIT 31 600 EDITIES VAN DE “GAZETTE VAN GENT.”

Drie goede redenen dacht ik zo, om deze illustere vader en zijn niet minder befaamde zoon even in de belangstelling te brengen. Net 110 jaar geleden had de inhuldiging plaats van het gedenkteken aan burgemeester Charles de Kerchove, midden de naar hem genoemde laan.

Een dergelijke eer viel 10 jaar later zijn zoon te beurt, wiens grote verdiensten als voorzitter van de “Koninklijke Maatschappij van Hofbouw- en Kruidkunde” voor het nageslacht in herinnering werden gebracht.

Net 200 jaar terug trouwens ging de eerste editie van de Gentse Floraliën van start, wat in september aanstaande de aanleiding vormt voor een nieuwe editie van de legendarische bloemenstoet.

2 april 1896

De eerste vergadering heeft plaatsgehad om een gedenkteken op te richten aan de heer Karel de Kerchove, gewezen burgemeester. Ze werd voorgezeten door de heer burgemeester Braun. Deze herinnerde de diensten welke de heer de Kerchove aan de stad heeft bewezen en stelde voor een monumentale fontein op te richten op de hoek van de Citadel- en Leopoldboulevards. (* de naam van het gedeelte van de Citadellaan tussen de Kortrijksesteenweg en de Heuvelpoort, zou op 8 januari 1919 gewijzigd worden in Charles de Kerchovelaan).

Voor het ontwerp wordt een wedstrijd uitgeschreven en zowel de nederigste als de grootste geldelijke inschrijvingen zullen in dank worden aanvaard.

Er werd een comiteit gesticht en de heren Braun, burgemeester, Boddaert, schepenen van Schone Kunsten en De Bast, oud-gemeenteraadslid, werden wederzijds benoemd tot voorzitter, secretaris en schatbewaarder.

Een oproep zal tot al de maatschappijen worden gericht.

14 juni 1896

Er is beslist geworden dat het gedenkteken Karel de Kerchove 30 000 frank zal kosten. Al de Belgische artiesten mogen aan de wedstrijd deelnemen. De keuze van de vorm wordt vrijgelaten. Een omzendbrief welke de voorwaarden van de prijskamp bevat zal hen worden gezonden.

Het gedenkteken zal bestaan uit een fontein. De omgeving mag worden geschikt naar goeddunken van de kunstenaar. Desnoods mogen watervallen en beplantingen het huidige uitzicht van de aangeduide standplaats wijzigen.

De eerste proef zal bestaan uit het leveren van een voorlopige schets, uitgevoerd op schaal 1 op 10, vervolledigd door tekeningen welke de werken aanduiden die niet op de schets verbeeld zijn. Deze proef moet voor 1 oktober in het stadhuis worden ingediend.

De jury zal bestaan uit de voorzitter van het comiteit en acht leden, waaronder drie gekozen in de schoot van het comiteit, twee beeldhouwers en een bouwkundige. Zij zullen over de waarden en de verdiensten van de ingezonden werken beslissen en de gebeurlijke mededingers tot de tweede, beslissende proef aanduiden.

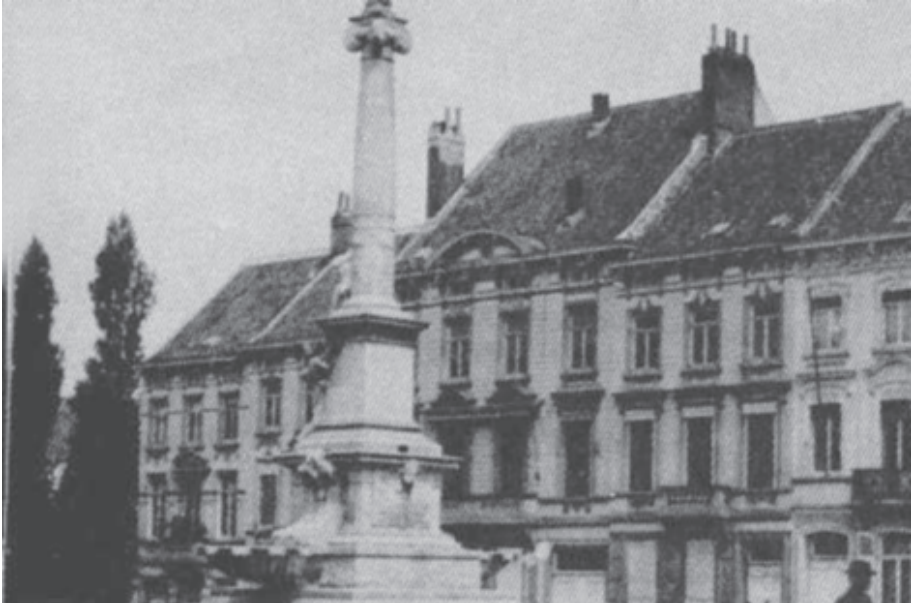
De tweede proef zal bestaan uit een zeer omstandige schets van het gedenkteken op schaal 1 op 5, met enige delen in grootte van uitvoering. Daarbij zal een omstandige metingstaat moeten gevoegd worden welke de te gebruiken materialen en het bestek van de kosten aanduidt.

In bevestigend geval wordt de inzender met de uitvoering gelast. In ontkenend geval zal hij een premie van 1000 frank bekomen, het tweede in rangschikking een vergelding van 600 frank, het derde van 400 frank. De bekroonde ontwerpen zullen de eigendom blijven van het comiteit.

2 oktober 1896

Zaterdag zal in de voorzaal van de hogeschool in de Voldersstraat de tentoonstelling geopend worden van de afbeeldingen voor het gedenkteken aan Karel de Kerchove, welke door de mededingende kunstenaars werden ingezonden.

De jury bestaat uit de heren Braun, burgemeester en voorzitter, K. Boddaert, schepenen, J. De Smet, voorzitter van de kunstkring, F. Vanderhaeghen, bibliothecaris, Pynaert, hofbouwkundige, Van Rysselberghe, stadsbouwmeester, Constant Meunier, beeldhouwer en een lid door de familie van wijlen de Kerchove aan te duiden.

Gedenkteken Charles de Kerchove - 1898.

Voetstuk gedenkteken Oswald de Kerchove (WOI).

9 oktober 1896

De jury heeft uitspraak gedaan aangaande het gedenkteken aan de Kerchove. Zijn aangeduid als waardig voor een tweede proef:

- het ontwerp *La Lys* van de heer graaf J. de Lalaing;
- het ontwerp *Boileau* van de heren Hyp. Leroy, beeldhouwer en Art. Marchand, bouwkundige;
- het ontwerp *Een Pijl* van de heren K. Soudeyns, beeldhouwer en Ad. Delbruyère, tekenaar ten stadhuize.

Zij moeten nu een ontwerp inzenden op een vijfde van de wezenlijke grootte, alsook enige bijzonderheden in natuurlijke afmetingen.

28 februari 1897

Heden mogen de drie mededingers die tot de tweede proef voor het gedenkteken de Kerchove werden uitgekozen hun afbeelding plaatsen, gemaakt op één vijfde van de uitvoeringsgrootte. De ontwerpen worden tentoongesteld in de rotonde van de hogeschool in de Voldersstraat. Het publiek is toegelaten.

6 maart 1897

De jury voor het gedenkteken de Kerchove wenste de beide, verenigde ontwerpen van de heer de Lalaing en van Leroy en Marchand uitgevoerd te zien, maar het gemeentebestuur zal daarover nog moeten beslissen.

Zo dit voorstel niet aanvaard wordt, laat de jury de keuze over aan de commissieleden. De vervaardiger van de gekozen afbeelding wordt met de uitvoering gelast. Deze van de tweede afbeelding zal een premie van 1000 frank ontvangen.

17 maart 1897

Het comiteit van het gedenkteken de Kerchove heeft zich onder het voorzitterschap van de heer burgemeester Braun in het stadhuis verenigd. Gelijkvormig aan het advies van de bijzondere jury werd met de kleinste meerderheid van 8 stemmen tegen 6 beslist, dat het ontwerp *Boileau* van de heren Leroy en Marchand zal worden uitgevoerd. De commissie had eerder de wens uitgedrukt dat de stad gevolg zou geven aan de gemengde ontwerpen Leroy - de Lalaing.

Gedenkteken Oswald de Kerchove - 1923.

Gedenkteken Oswald de Kerchove - 1908.

Affiche inhuldiging gedenkteken Charles de Kerchove - 1898

Gedenkteken Charles de Kerchove - 1898

19 maart 1897

De uitvoering van het gemengd ontwerp Leroy - de Lalaing voor het gedenkteken de Kerchove werd door de raad verworpen omdat 110 000 frank voor het ogenblik een veel te grote uitgave is. De inschrijvingen bedragen maar 30 000 frank.

Met 8 stemmen tegen 1 en 1 onthouding stemden de commissiën een toelage van 3000 frank voor de inrichting van de waterleiding tot aan de fontein.

6 april 1897

In de stedelijke raad opperde de heer Baudeweyns de gedachte, voor het gedenkteken de Kerchove een betere plaats te kiezen, zoals het *rond punt* van de Vlaanderenstraat of de Korenmarkt. Hij zou ook willen dat het water van de fontein ter beschikking zou staan van mensen en dieren.

De heer burgemeester was van mening dat dit voorstel wel wat laat komt. Door het kiezen van de plaats voor de fontein heeft het comiteit willen herinneren dat de graaf de Kerchove de onderhandelaar is geweest voor de aankoop van de citadel, de inrichting van het park en de dienst van de waterleiding.

Het water kan zeker ter beschikking van het publiek zijn, maar men mag niet vergeten dat de fontein voor het grootste deel zal gevoed worden uit de Schelde. Hij betwijfelt in ruime mate of het publiek wel zal willen gebruik maken van dat water.

28 juli 1897

De heer August Couez is aanbesteder verklaard voor de grondwerken van het gedenkteken de Kerchove, dat ter herinnering aan de graaf in het park zal worden opgericht. Volgende week zullen op de samenloop van de Leopold- en Citadellanen de voorbereidingen aanvangen.

15 maart 1898

Men gaat binnen weinige dagen aan de ingang van het park de hand leggen aan de beeldhouwwerken van het monument de Kerchove.

27 juni 1898

Het comiteit van het gedenkteken de Kerchove heeft in het stadhuis een vergadering gehouden. De heer Braun heeft er doen kennen hoever de werken

gevorderd zijn.

De gebeeldhouwde delen zijn gereed, de toestellen voor de waterstralen en de watervallen zijn geplaatst. Het borstbeeld en het zinnebeeldige figuur worden weldra aangebracht en men moet de plaats rond het gedenkteken nog in orde brengen. Alles zal tegen 15 juli gedaan zijn.

De inhuldiging zal op 24 juli om 11 uur 's morgens plaatshebben. Het schepencollege zal in uniform met het comiteit aan het stadhuis vergaderen. Op de Botermarkt komen de scholen samen, alsook de maatschappijen van de stad met vlaggen, vaandels en kartels, de politie, de pompiers, de weesjongens, het personeel van de beplantingen, de waterleiding, het gas, de wegenis en de bijzondere korpsen van de burgerwacht, allen in groot uniform.

Die stoet zal minstens 20 000 deelnemers tellen en gaan langs de Hoogpoort, de Korenmarkt, de Veldstraat, de Nederkouter en de Kortrijksestraat.

Al de deelnemers zullen zich scharen rond het gedenkteken. Een opgetimmerd verhoog zal bestemd zijn voor de familie, de overheden, de uitgenodigden en de inschrijvers. Op een ander nemen de koormaatschappijen en de muziekkorpsen plaats.

De overheden worden op de *Brabançonne* begroet. Na de redevoering van de heer burgemeester wordt het gedenkteken onthuld en de fontein in werking gesteld. Heel de stoet zal voorbij het monument trekken en naar de Botermarkt terugkeren.

Dit ontwerp van programma werd door het comiteit zeer goed onthaald. Een inrichtingscommissie werd benoemd en bestaat uit de heer Braun, burgemeester en voorzitter, de heren Baertsoen, schepen, Colson, Duhayon, De Cuyper en Pynaert, gemeenteraadsleden en de heer Destanberg, secretaris.

30 juni 1898

De commissie van onderwijs heeft een ongunstig verslag uitgebracht over de deelneming van de scholen aan de optocht ter gelegenheid van de inhuldiging van het gedenkteken de Kerchove.

2 juli 1898

Het gedenkteken de Kerchove is bijna voltooid. Heden wordt in de namiddag het beeld *De Onsterfelijkheid* geplaatst dat de kolom moet bekronen en maandag het borstbeeld van de graaf. Tegen de Gentse kermis worden de stellingen afgebroken.

4 juli 1898

Zaterdag is met de beste uitslag in korte tijd het 2,30 meter hoge bronzen beeld *De Onsterfelijkheid* op de zuil van het gedenkteken de Kerchove gehezen. Het gebeurde onder het bestuur van de heer Goossens, bij wie het beeld gegoten is en duurde maar ongeveer een uur. Heden wordt het borstbeeld geplaatst.

5 juli 1898

Het gedenkteken nabij de Kortrijksepoort werd na twee wedstrijden toevertrouwd aan de heer Hippoliet Leroy.

Op een breed voetstuk verheft zich een grote zuil, bekroond met *De Onsterfelijkheid*, die in de ene hand een palmtak houdt en met de andere het eeuwige firmament aanwijst. Het monument maakt een treffende indruk. Op het voetstuk prijkt in wit marmer het borstbeeld van wijlen graaf de Kerchove de Denterghem.

Daaronder bevindt zich een groep van drie beelden: de nijverheid, het onderwijs en de schone kunsten, voorgesteld door drie maagden die hulde brengen aan de gewezen burgemeester. Ze zijn in witte steen, evenals het overige van het gedenkteken. Het geheel is ongeveer 17 meter hoog.

Rond het voetstuk en onder de beelden zijn vier waterstralen welke *de Schelde*, *de Leie*, *de Lieve* en *de Rietgracht* voorstellen. *De Schelde* is afgebeeld door een kloeke ouderling met vlottende baard, het hoofd omslingerd met bladeren en riet.

De Leie, een jeugdige vrouw, heeft als sieraad bloemen en bladeren van de waterlelie. Deze lieve bloemen heeft de kunstenaar voor heel de versiering van zijn gedenkteken gebruikt. *De Lieve* en *de Rietgracht* zijn insgelijks vrouwenbeelden.

De waterstralen van *de Schelde* en *de Leie* vallen eerst in een schelp en daarna in een bassin waarin eerst ook *de Lieve* en *de Rietgracht* vallen. Dit bassin is op de hoeken omringd door vier vissen die waterstralen omhoog werpen die in een tweede, algemeen bassin stromen, vanwaar het water naar de stadsriolen loopt. De bassins zijn in blauwe arduin en werden toevertrouwd aan de heer Beernaert van Brussel.

Op de voorkant is een opschrift aangebracht dat luidt als volgt: *Aan graaf de Kerchove de Denterghem, burgemeester van Gent, 1867-1881. Zijn dankbare medeburgers.* Langs de achterkant hetzelfde opschrift, in de Franse taal.

De heer Leroy vond als medewerker voor het bouwkundig deel van het gedenkteken de heer Marchand en hun beide gedachten hebben een prachtig

geheel opgeleverd dat binnenkort door elkeen zal kunnen beoordeeld worden.

8 juli 1898

Het beeld van *De Onsterfelijkheid* is geheel verguld en men is begonnen aan de afbraak van de stellingen welke het gedenkteken de Kerchove omringen. In de loop van de toekomende week zal men de geschiktmaking van het perkje en de beplantingen voltooien.

22 juli 1898

Eergisteren heeft men in de namiddag het water van de fontein de Kerchove laten spelen en de heer Sacré heeft een fotografie van het gedenkteken genomen. De werklieden van de beplantingsdienst werken ijverig aan het in orde brengen van het perkje rond het monument en timmerlieden richten de overgrote estraden op voor de overheden, genodigden, koren en muziekkorpsen.

23 juli 1898

De plechtige onthulling van het gedenkteken aan graaf de Kerchove de Denterghem zal ondanks de tegenwerking van een groot getal leden van de gemeenteraad, toch een zeer indrukwekkend karakter hebben. Behalve het schepencollege, raadsleden, afgevaardigden van verschillende burelen van het stadhuis, politie, pompiers en stadsdiensten, zullen niet minder dan 81 maatschappijen deelnemen aan de stoet die om 3 uur aan het stadhuis zal vergaderen.

Graaf de Kerchove werd burgemeester in 1857 en bekleedde zijn ambt tot 1881. Vele straten werden onder zijn bestuur verbreed en de stad door squares verfraaid. Het voornaamste echter was de aankoop van de citadel en de verandering van die woestijn in een overheerlijk park dat nu zijn naam draagt.

Gisteren was men nog naarstig aan het werk rond het gedenkteken. Het bloemenperkje aan de achterkant is bijna voltooid. Het kasseiwerk vordert zeer goed en de estraden zijn gereed.

De Citadellaan zal een zeer prachtig uitzicht hebben. Op een grote lengte zijn driekleurige geschilderde palen met de nationale vlaggen geplaat. Aan alle werden op zekere hoogte grote, ronde bakken aangebracht waarin allerlei schone bloempotten zullen geplaatst worden, zoals tijdens het bloemenfeest op de Kouter.

25 juli 1898

Een mild weder heeft de plechtige onthulling van het gedenkteken de Kerchove begunstigd. De lieve versiering met bloemen en lover, naar het ontwerp van de heer De Wilde, bestuurder van de beplantingsdienst en uitgevoerd door de heren De Vriesere en De Saegher, lokte van 's morgens reeds zeer veel wandelaars uit.

Om 4 uur zette de stoet zich aan de Hoogpoort in beweging, terwijl de grote klok van het belfort luidde en op de beiaard de *Brabançonne* speelde.

Op de trap van het stadhuis nam de heer burgemeester Braun de stoet in ogen-schouw, omringd door de heren schepenen De Vigne, De Ridder, Boddaert en Bartsoen, allen in officiële kledij en al de liberale gemeenteraadsleden, benevens de heren Goossens en Van den Bossche, vertegenwoordigers van de *Vrije Burgerbond*.

Behalve de voorziene maatschappijen zag men officiële afgevaardigden van het atheneum en de middelbare school. De overheden sloten zich aan bij de stoet, die tussen een haag toeschouwers naar de Kortrijksepoort trok, waar het zwart zag van het volk.

Terwijl de stoet langs de steenweg en de Leopoldlaan voortstapte, kwamen de heer burgemeester en de andere overheden langs de Citadellaan naar het verhoog dat voor het gedenkteken was opgericht. Daarop bemerkte men de heer en mevrouw Oswald de Kerchove, mevrouw H. Lippens, mevr. weduwe Rodolph de Kerchove en hun kinderen, alsook de heren Van Eeckhout, luitenant-generaal, Van Loo, generaal; verscheidene officieren van de burgerwacht, vele oud-gemeenteraadsleden en leden van het inrichtingscomiteit.

De heer burgemeester las een uitvoerige rede voor, waaruit we citeren:

“Kort nadat het vertrouwen van de koning mij tot het hoge ambt van burgemeester van Gent geroepen had, drukte ik mij in bewoordingen uit dat de stad tegenover één van haar oud-burgemeesters een heilige schuld had aan te gaan, waarvan zij zich tot nu toe niet kon kwijten.

Wat door een gevoel van kiesheid aan zijn onmiddellijke opvolger (* *Hippolyte Lippens, burgemeester van 1882 tot 1895*) belet was aan de Gentse bevolking voor te stellen, komt mij toe te doen en ik besloot onder mijn voorzitterschap een comiteit te stichten teneinde aan de graaf een gedenkteken ter herinnering op te richten.

Indien mijn gevoelens gedeeld werden zou een monumentale fontein worden geplaatst aan de hoek van de Citadel- en Leopoldlanen. Ik twijfelde er niet aan dat dit ontwerp met geestdrift onthaald en spoedig tot een goed einde zou worden gebracht.

Mijn vooruitzichten hebben zich verwezenlijkt. Dank zij de opofferingen van het inrichtingscomitee en de mildheid van meer dan 2000 inschrijvers, kunnen wij heden het gedenkteken inhuldigen dat aan zijn nagedachtenis is opgericht.”

Toen het doek viel dat het monument nog gedeeltelijk bedekte, barstten geestdriftige toejuichingen los. De heer burgemeester overhandigde aan de heren Leroy en Marchand een herinneringsmedaille en liet de stoet oprukken. Herhaaldelijk werden de deelnemende maatschappijen door het dicht opeengedrongen publiek bejubeld. Dit was vooral het geval wanneer de Weesjongens zo kranig voorbij stapten en het politiekorps, onder het bevel van de oppercommissaris, op onberispelijke wijze in peloton defileerde. Hiermee was het feest afgelopen, dat een goede dag zal bezorgd hebben aan de neringdoenden van de Kortrijksepoort en onder alle opzichten tot eer strekt van de inrichters. Een massa nieuwsgierigen bezocht daarna het gedenkteken, waarrond talrijke kronen en palmtakken lagen. Over het algemeen werd het in zijn geheel geprezen.

27 april 1908

Op de Graaf van Vlaanderenplaats werd gisteren het standbeeld onthuld van Oswald de Kerchove, hofbouwkundige, geleerde, schrijver, spreker en zoon van de Gentse burgemeester Charles de Kerchove.

Vanaf 1866 was hij voorzitter van de *Maatschappij voor Landbouw en Kruidkunde* en ijverde hij voor de uitbreiding en internationale bekendheid van de bloemteelt rond de stad. Hij schreef gewaardeerde werken over uitheemse planten maar was gedurende zijn leven ook advocaat, lid van de provinciale raad, gouverneur van Henegouwen en kamerlid.

Voor zijn verdienste in de hofbouwkunde en zijn ijver voor de Gentse tuinwekers werd een reusachtig monument verwezenlijkt door de Antwerpenaar Jef Lambeaux, de ontwerper van de Brabofontein in zijn geboortestad.

Wijlen de heer de Kerchove is zittende in een zetel afgebeeld. Rechts groet hem een hovenier, links biedt de godin Flora hem bloemen aan.

Het stadsbestuur en de commissie van monumenten hebben echter kritiek geuit op het werk van de Antwerpse kunstenaar, dat door sommigen als een vergissing en door anderen als een mislukking wordt beschouwd.

Het zou eigenlijk reeds zaterdag door Z.M. de koning (* *Leopold II*) onthuld zijn geworden naar aanleiding van zijn bezoek aan de vijfjaarlijkse Hofbouwtenoonstelling (* *de laatste maal dat de Floraliën in de Casino aan de Coupure Rechts werden ingericht*), maar men zag er uiteindelijk van af en de koning stapte het met doeken omhulde monument voorbij.

12 mei 1918

Op de Graaf van Vlaanderenplaats is het bronzen standbeeld van Oswald de Kerchove door de Duitse militaire overheid van zijn voetstuk afgehaald, in navolging van de verordening nummer 272 op het in beslag nemen van koper en andere metalen.

18 maart 1922

Het gedenkteken Oswald de Kerchove, één der laatste werken van wijlen Jef Lambeaux, werd op het einde van de oorlog door de Duitsers van de Graaf van Vlaanderenplaats weggehaald. Het voetstuk is echter al die tijd leeg op het plein blijven staan.

Beeldhouwer Vander Meersch is na een voorafgaandelijke prijskamp gelast met de omwerking en de herstelling van het gedenkteken, waarbij het huidige voetstuk zal behouden blijven en het medaillonportret van de gehuldigde zal aangebracht worden.

Het vernietigd zittend beeld wordt vervangen door een vrouwenfiguur, zinnebeeld van de koningin *Flora*, en twee kinderen die samen een bloemenschoof op het voetstuk doet neerkomen. De *Koninklijke Maatschappij van Hofbouw en Kruidkunde* komt in de inrichting tussen voor een som van 12 000 frank.

15 april 1923

Zondag morgen (* in het kader van de eerste naoorlogse *Floralien*, tevens de tweede in het *Feestpaleis in het Citadelpark*) verdrong zich een grote menigte aan de Zuidstatie, alwaar op de Graaf van Vlaanderenplaats de inhuldiging plaats had van het monument Oswald de Kerchove de Denterghem. Op de ere-tribune hadden talrijke familieleden van de grote weldoener van de Belgische hofbouw plaatsgenomen.

De heer burgemeester (* *Alfred Vander Stegen*) herinnerde er aan, dat het in 1908 was dat het standbeeld van de beroemde hofbouwer en volksvriend werd onthuld. De Duitsers hadden bij hun rooftocht tijdens de onverdraaglijke bezetting het beeld weggenomen. Thans verrijst het andermaal op de vroegere plaats, dank zij een groep bewonderaars en ook door het toedoen van de *Koninklijke Maatschappij van Hofbouw- en Kruidkunde*. Het standbeeld heeft een dubbele betekenis. Het zal getuigen van de liefde van de stad Gent voor de bloemen, welke niettegenstaande de oorlog een nieuwe vlucht heeft genomen. Verder zal het aan de toekomstige geslachten de naam en de trekken herinneren van één der beroemdste kinderen van de stad, geleerd en vurige dis-

cipel van *Flora*, die meehielp aan de bekendheid der Floraliën.

De *Brabançonne* werd gespeeld door de Weesjongens, terwijl bloementuilen werden neergelegd aan de voet van het gedenkteken. Het kunststuk is het werk van de jeugdige maar veelbelovende beeldhouwer Vander Meersch en de kunstgieterij Vindevogel, reeds befaamd door de menigvuldige beelden welke opgericht werden ter herdenking van de slachtoffers van de Wereldoorlog.

(* In 1971 begonnen de werken voor de afrit van de E17 naar Gent-Zuid en werd de beeldengroep overgeplaatst naar het Citadelpark, nabij de Kortrijksesteenweg.)

ERIK DE KEUKELEIRE

Uit "De Gentse Citadel en het Citadelpark" deel 1 (1819-1907) - 340 p., deel 2 (1908-1940) - 320 p. "Station Gent-Zuid en het Zuidkwartier" deel 1 (1832-1910) - 338 p. en deel 2 (1911-1940) - 310 p. - 2004

